

N:o 33.

Ank. till Riksd. kansli den 15 mars 1892, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beredande af lånemedel till utveckling af statens telefonväsende.

(R. A.)

I en den 29 sistlidne januari till Riksdagen aflåten, till statsutskottet hänvisad proposition har Kongl. Maj:t, under åberopande af ett propositionen bilagdt statsrådsprotokoll öfver finansärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att bemyndiga riksgäldskontoret att tillhandahålla telegrafstyrelsen, för fortsatt utveckling af statens telefonväsende, ett lånebelopp af en million kronor att, i mån af behof och sedan detta för hvarje gång blifvit af Kongl. Maj:t pröfvadt, af telegrafstyrelsen i riksgäldskontoret lyftas och jemte ränta, motsvarande den ränteutgift, som genom berörda belopps öfverlemnande till telegrafstyrelsen riksgäldskontoret förorsakas, inom tolf år från första lyftningsdagen återgäldas medelst afbetalningar i den mån telegrafverkets medel der-till lemna tillgång, dock så att dylika afbetalningar böra en månad förut af telegrafstyrelsen för riksgäldskontoret tillkännagifvas.

Enligt hvad af omförmälda statsrådsprotokoll inhemtas, har telegrafstyrelsen i underdånig skrifvelse den 22 december nästlidet år gjort framställning om anvisande af ytterligare lånemedel till utveckling af statens telefonväsende.

Telegrafstyrelsen hade dervid till en början redogjort för användandet af det utaf sistlidet års riksdag för enahanda ändamål anvisade lånebelopp

Bih. till Riksd. Prot. 1892. 4 Saml. 1 Afd. 21 Häft. (N:o 33).

af en million kronor, hvilket belopp till största delen användts eller vore till återstående delen afsedt att användas sålunda, nemligen:

enligt nådiga brefvet den 15 maj 1891:

till inköp af:			
telefonnätet i Sundsvall.....	kronor	100,000:	—
» i Örebro	»	29,000:	—
» i Köping	»	6,500:	—
» i Norrköping	»	67,000:	—
bröderna Haglinds telefontät i Östergöt- götland.....	»	150,000:	—
Stockholms allmänna telefonaktiebolags särskilda nät	»	164,900:	—
till utvidgning af hufvudstadens telefontät medelst kabelnedläggning i gatorna m. m.....	»	82,600:	—
			600,000: —

*enligt nådiga brefvet den 6 augusti
1891:*

till inköp af telefontätet i Norrtelje jemte ledning till Stockholm.....	»	10,000:	—
till ombyggnad af samma nät och led- ningar till dubbeltrådiga	»	7,000:	—
till ombyggnad af telefontätet i Norr- köping till dubbeltrådigt	»	50,000:	—
till ombyggnad af telefontätet i Örebro till dubbeltrådigt	»	20,000:	—
(hvilken ombyggnad dock, vid det för- hållande att definitiv lokal för central- telefonstationen i Örebro ännu icke kunnat erhållas, hittills måst upp- skjutas, hvadan de därför afsedda medel blifvit använda för utvidgning af telefontätet i hufvudstaden med omnejd)			
till ombyggnad af telefontätet i Köping till dubbeltrådigt	»	7,000:	—
till ombyggnad af nätet i Varberg till dubbel- trådigt med ledning till Göteborg.....	»	12,000:	—

Transport kronor 106,000: — 600,000: —

	Transport kronor	106,000: —	600,000: —
till ombyggnad af några mindre nät i Skåne till dubbeltrådiga	»	6,000: —	
till anläggning af vaxelstationer i Vadsbro, Näshulta, Hållsta och Valla inom Södermanlands län samt i Röksta, Furusund med flere platser inom Stockholms län jemte de till dessa stationer erforderliga förbindelseledningar	»	27,000: —	
till anläggning af telefontät i Gnesta jemte förbindelseledningar till Stockholm	»	20,000: —	
till anläggning af förbindelseledningen Stockholm—Hallstahammar	»	17,000: —	
till utvidgning af förutvarande telefontät å olika orter inom landet	»	24,000: —	200,000: —

enligt nådiga brefvet den 11 december 1891:

till inköp och ombyggnad af telefontäten i Vexjö och Alfvesta jemte förbindelseledning mellan dessa orter	»	27,700: —	
till inköp och ombyggnad af nätet i Oskarsåll med förbindelseledningar till Nyköping och Gnesta.....	»	8,200: —	
till ombyggnad af nätet i Kungälf med förbindelseledning till Göteborg.....	»	6,000: —	
till ombyggnad delvis af nätet i Kristianstad.....	»	3,000: —	
till ombyggnad af nätet i Brottbys med förbindelseledning till Stockholm	»	4,500: —	
till anläggning af nät i Kårsta, Rö, Finsta, Harg och Nyckelby med erforderliga förbindelseledningar, allt inom Stockholms län	»	11,400: —	
till anläggning af nät i Trosa, Mellösa, Helleforsnäs, Högsjö och Vingåker med erforderliga förbindelseledningar, allt inom Södermanlands län	»	12,100: —	
	Transport kronor	72,900: —	800,000: —

	Transport kronor	72,900: —	800,000: —
till anläggning af nät i Munktorp med förbindelseledning till Hallstahammar i Vestmanlands län	»	7,600: —	
till en ytterligare förbindelseledning Stockholm—Norrtelje	»	8,700: —	
till ny förbindelseledning Stockholm—Södertelje—Gnesta	»	8,500: —	
till ny dito Göteborg—Marstrand	»	9,000: —	
till ny dito Uddevalla—Lysekil	»	10,500: —	
till ny dito Göteborg—Stenungsund	»	11,500: —	
till nya förbindelseledningar från Ystad till Malmö, Simrishamn och Tomelilla	»	18,500: —	
till utvidgning af förutvarande telefontät	»	52,800: —	200,000: —
	Summa kronor	1,000,000: —	

Efter meddelande häraf erinrar statsrådet och chefen för finansdepartementet, att af de medel, som telegrafverket haft att för telefonväsendet disponera och hvilka utgjorts, förutom af nettobehållningen af abonnements- och samtalsafgifter samt af bidrag till mindre belopp från kommuner, hushållningssällskap, landsting med flere, dels af lån mot ränta och viss kapitalafbetalning och dels af anslag utan återbetalningsskyldighet, anslagen utan återbetalningsskyldighet — med undantag för de mindre belopp, som särskildt anvisats till anläggning af telefonledningar i bohuslänska skärgården — användts till bestridande af kostnaderna för de långsträckta, interurbana telefonledningarne, hvaremot lånemedlen användts till anordnande af lokala telefontät och dessas förbindande med rikstelefontätet.

I omförmälda underdåniga skrifvelse af den 22 december 1891 hade telegrafstyrelsen vidare anfört, att styrelsen ansåge såsom en verklig fördel för telegrafverket och dess abonnenter, att staten sökte fortfarande utveckla sitt telefonväsende i hufvudsakligen samma riktning som under de senaste åren, ty påtagligt vore, att telefonen skulle medföra allt större och större fördelar för allmänheten i samma mån, som abonnenten från sin apparat kunde komma i förbindelse med alla orter, så långt som tekniken medgäfv. I afseende å sättet för anskaffande af de för dessa anläggningar erforderliga medel hyste telegrafstyrelsen fortfarande den öfvertygelsen, att de långa, interurbana ledningarne borde bekostas genom direkta anslag af statsmedel, men utgiften för anläggning och inköp af lokala telefontät bestridas genom

lånemedel. Om de interurbana ledningarne äfven skulle bekostas af lånemedel, skulle derigenom de orter, hvilka på sådant sätt erhöle förbindelse med rikstelefonnätet, komma i en sämre ställning än de landsdelar, hvilka redan fått sådan förbindelse genom ledningar, bekostade af staten, enär de förra landsdelarne finge sjelfva bidra till ränta och amortering af de dyrbara anläggningarne genom antingen förhöjda årsafgifter eller ökade samtalsafgifter. Dessa slag af afgifter vore nemligen hos oss betydligt lägre än i andra länder och lemnade för den skull icke tillgångar så väl till underhåll och betjening som till ränta och amortering af anläggningskostnader. Kostnaden för de lokala telefonnäten kunde deremot lättare förräntas och amorteras genom de från dem inflytande inkomsterna.

Telegrafstyrelsen ansåge ock, att bemödandet att utvidga statens telefonväsende borde under den närmaste framtiden fortgå på samma väg som hittills och sålunda, bland annat, rigtas derpå att söka till telegrafverket förvärfva de viktigare enskilda telefonnäten i landet, i den mån sådant kunde på antagliga vilkor ske, och i främsta rummet å de orter, som berördes af de stora stamtelefonlinierna eller genom kortare förbindelselänkar kunde sättas i samband med dessa, så att samma orter måtte så skyndsamt och fullständigt som möjligt komma i åtnjutande af rikstelefonens fördelar. Att äfven från allmänhetens sida ett verkligt behof i detta hänseende förelåge att fylla framginge dels deraf, att under år 1891 en million kronor af lånemedel åtgått till inköp och ombyggnad af förutvarande enskilda nät samt till anläggning af nya och dessas förbindande med rikstelefonnätet, och dels deraf, att ett stort antal enskilda telefonföreningar hos telegrafstyrelsen gjort framställning om inlösen af dem tillhöriga nät, utan att telegrafstyrelsen haft tillfälle eller erforderliga medel att ännu gå deras önsknings till mötes.

Emellertid cmfattade det redan nu kända behofvet att med lånemedel utvidga statens telefonväsende ganska betydliga belopp. Så hade telefonnätet i Stockholm, sedan telegrafverket i juli månad år 1889 började derstädes anordna ledningar för privata abonnenter, redan vuxit till 850 ledningar med ett apparatantal, uppgående med kringliggande orters till omkring 950. Denna hastiga tillväxt kräfd anläggning af ny centralstation, tilltagen i sådan skala, att den kunde svara mot utvidgningen åtminstone under ett eller två årtionden, äfvensom vidlyftiga anläggningar af ledningar så väl ofvan som under jord. I Göteborg, der telefonnätet hittills icke kunnat ombyggas, emedan den definitiva lokalen för centralstationen ännu icke fått tillträdas, komme under innevarande år anordningar att vidtagas för inredning af den nya centralstationen, så att densamma under nästkommande år kunde tagas i besittning.

Följande anläggningar vore hittills kända och borde med lånemedel bekostas, nemligen:

ny centralstation i Stockholm och utvidgning af telefonnätet derstädes	kronor 175,000: —
ny centralstation i Göteborg och delvis ombyggnad af telefonnätet derstädes, att utföras under åren 1892 och 1893	» 100,000: —
inköp och ombyggnad af telefonnätet i Upsala jemte erforderliga förbindelseledningar.....	» 65,000: —
inköp och ombyggnad af telefonnätet i Vrena	» 2,000: —
ombyggnad af telefonnätet i Örebro	» 20,000: —
dito af dito i Söderhamn	» 20,000: —
dito af dito i Nyköping	» 8,000: —
ombyggnad af telefonnätet i Hallsberg jemte förbindelseledning till Örebro	» 4,000: —
ny förbindelseledning Flen—Nyköping.....	» 6,000: —
inrättande af vaxelstation i Heby med förbindelseledning till Sala.....	» 4,000: —
inrättande af vaxelstation i Pilkrog med förbindelseledning till Södertelje	» 5,000: —
ny centralstation i Sundsvall samt ombyggnad af telefonnätet derstädes, att utföras under år 1893	» 50,000: —
Tillsammans kronor 459,000: —	

I hvad mån lånemedel derutöfver kunde under åren 1892 och 1893 varda behöfliga för den fortsatta utvecklingen af rikstelefonnätet vore omöjligt att ännu med någon bestämdhet kunna uppgifva, enär så väl anläggning af nya telefonnät som inköp af enskilda äldre i hvarje fall blefve beroende på öfverenskommelse. Men med ledning af den vunna erfarenheten och med hänsyn dertill, att flera betydande orter komme att under de närmaste åren beröras af stamlinierna, ansåge telegrafstyrelsen, att lånebeloppet under hvardera af åren 1892 och 1893 icke borde sättas lägre än hvad som redan utgått under år 1891, eller till en million kronor. Styrelsen hade nemligen erfarenhet deraf, att, beträffande särskildt förvärfvandet af äldre enskilda telefonnät, det vore af högsta vikt, att medel funnes anvisade, så att köp kunde komma till stånd vid den tidpunkt, omständigheterna vore därför mest gynsamma. I motsatt fall kunde nemligen uppgörelsen blifva antingen på obestämd tid framskjuten eller ock omintetgjord. Då medlen vore afsedda att utbetalas endast i mån af behof och sedan detta i hvarje fall blifvit af

Kongl. Maj:t pröfvadt, syntes tillräcklig garanti beredas därför, att desamma icke skulle anlitas i vidsträcktare mån, än utvecklingen af statens telefonväsende verkligen komme att kräfva.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt hade telegrafstyrelsen i underdånighet hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes bereda telegrafverket utväg att för fortsatt utveckling af statens telefonväsende erhålla ytterligare lån till belopp af en million kronor för hvartdera af åren 1892 och 1893, att i mån af behof och efter Kongl. Maj:ts pröfning ställas till telegrafstyrelsens förfogande, med skyldighet för telegrafverket att derå erlægga ränta och göra afbetalningar, på sätt Kongl. Maj:t kunde finna för godt att föreskrifva.

Med anledning af denna styrelsens hemställan yttrade departementschefen:

»Lika med telegrafstyrelsen anser jag af vigt, att telegrafverket sättes i tillfälle att i jembredd med fullföljandet af de interurbana telefonanläggningarne fortgå på den redan beträdda vägen med anordnande af lokala telefonförbindelser samt anläggning och inköp af telefonnät, företrädesvis å orter, hvilka beröras af de interurbana telefonlinierna. Uppenbart är nemligen, att, jemte det rikstelefonens nytta för den korresponderande allmänheten härigenom kommer att väsentligt ökas, de dyrbara interurbana ledningarnes rentabilitet skall stegras i bredd med tillväxten af de lokala telefonnäten, hvilkas nettoafkastning i och för sig är tillräcklig att betrygga förräntande och amortering af deras anläggningskostnad.

Äfven derutinnan instämmer jag med telegrafstyrelsen, att de medel, som nu erfordras för utveckling af statens lokala telefonnät, synas mig, i öfverensstämmelse med det förfarande, som nästlidet år iaktogs i fråga om då för ändamålet anvisade medel, böra tillhandahållas telegrafstyrelsen såsom lån från riksgäldskontoret, dervid, beträffande lånets förräntande och återbetalning, enahanda vilkor med de nästlidet år bestämda torde böra fastställas. Deremot saknar jag anledning att biträda telegrafstyrelsens framställning, i hvad densamma afser anvisande redan nu af de lånemedel, som för år 1893 kunna anses för telefonväsendet erforderliga, utan torde för närvarande endast böra af Riksdagen äskas anvisandet för år 1892 af lånemedel till enahanda belopp, som för år 1891 stälts till Eders Kongl. Maj:ts förfogande, eller 1,000,000 kronor.

Jag anser mig böra erinra, att, då de ifrågavarande medlen icke skulle utgå såsom anslag, utan såsom lån att af telegrafverket förräntas och inom viss tid amorteras, samma medelsanvisning, hvilken i öfrigt skulle afse året 1892, icke eger något sammanhang med eller kan inverka på den redan för Riksdagen framlagda statsregleringen för år 1893.»

För telefonväsendets utveckling har telegrafverket under åren 1882—1891 haft att disponera:

lånemedel	kr. 2,430,000: —
anslag utan återbetalningsskyldighet	» 550,000: —
bidrag från kommuner, hushållningssällskap, landsting m. fl. »	120,000: —
nettobehållningen af abonnements- och samtalsafgifter (för 1891 omkring 140,000 kronor)	» 685,000: —
	Summa kronor 3,785,000: —

Då ifrågavarande af Kongl. Maj:t äskade lånemedel äro afsedda till inköp och ombyggnad af enskilda telefontät, belägna inom områden, der interurbana ledningar för statens räkning redan beslutits, har utskottet icke haft något att erinra emot Kongl. Maj:ts förevarande proposition, utan tillstyrker bifall till densamma. Utskottet anser sig emellertid böra i minnet återkalla, huru som sistlidna års Riksdag i skrifvelse till Konungen den 6 maj 1891 framhöll, att en icke obetydligt ökad inkomst skulle tillföras de interurbana ledningarna äfven derigenom, att de enskilda telefontät, som sådant önskade, kunde mot skälig afgift komma i förbindelse med statens telefonledningar; att såsom vilkor härför från telegrafstyrelsens sida naturligen måste uppställas, att det enskilda telefontätet skulle i tekniskt afseende vara sådant, att en dylik anslutning kunde ega rum, utan att hinder eller störande afbrott i telefonledningarnes användande vore att befara; men att, om ett enskildt nät uppfylde alla berättigade fordringar i detta hänseende, några svårigheter icke syntes böra göras för detta näts anslutande till statens telefontät, som af en dylik anordning droge fördel.

Enligt utskottet tillhandakommet meddelande har telegrafstyrelsen i anledning af Riksdagens berörda uttalande redan under sistlidna år gått i författning om utarbetandet af sådana bestämmelser, som äro nödvändiga för att den af Riksdagen förordade förbindelsen skall kunna åvägbringas utan men för korrespondensen på de interurbana ledningarna.

Utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 15 mars 1892.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.